

ESG PRINCIPLES - A DRIVER OF SUSTAINABLE REGIONAL DEVELOPMENT AND BUSINESS TRANSFORMATION

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

COLLECTION OF SCIENTIFIC ARTICLES

 <https://timeedu.uz/>

 24.10.2025 y.

2-TO'PLAM
2-MAXSUS SON/2025

“ESG tamoyillari – hududlarni barqaror rivojlantirish va biznesni transformatsiyalash drayveri” mavzusida Xalqaro ilmiy-amaliy anjumani ilmiy maqolalar va tezislari to‘plami. -T.: TMII, 2025. – 752 bet.

Ushbu to‘plamda mamlakatimizda iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish, ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish, iqlim o‘zgarishi oqibatlariga moslashish va ularni yumshatish, tabiiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish, ESG tamoyillari asosida hududlar va sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishini ta’minlash, hududlarda “yashil” iqtisodiyotni qo‘llab-quvvatlashning samarali iqtisodiy mexanizmlarini joriy qilish, yirik va o‘rta biznes korxonalari faoliyatini transformatsiyalash va raqobatbardoshligini oshirish, sanoat korxonalarida chiqindilarni boshqarish va sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish, “yashil” texnologiyalar, sun’iy intellekt asosida atrof-muhitni muhofaza qilish, raqamli iqtisodiyot sharoitida mavjud sanoat ishlab chiqarishni raqamli transformatsiya qilish jarayonlarini jadallashtirish orqali ishlab chiqarish sanoatini “drayver” sohaga aylantirish istiqbollari hamda barqaror iqtisodiy o‘rtni ta’minlashning turli yo‘nalishlariga bag‘ishlangan ilmiy tadqiqot materiallari keltirilgan.

To‘plamda keltirilgan materiallarning mazmuni, undagi statistik ma’lumotlar va keltirilgan huquqiy-me’yoriy hujjatlarning haqqoniyligi, tanqidiy fikr-mulohazalar va takliflarga mualliflarning o‘zlari mas’uldirlar.

Сборник научных статей и тезисов Международной научно-практической конференции на тему «Принципы ESG – драйвер устойчивого развития регионов и трансформации бизнеса». – Т.: ТМII, 2025. – 752 с.

В сборнике представлены материалы научных исследований, посвященные устойчивому экономическому развитию нашей страны, диверсификации производства, адаптации к изменению климата и смягчению его последствий, повышению эффективности природопользования, обеспечению устойчивого развития регионов и промышленных предприятий на основе принципов ESG, внедрению эффективных экономических механизмов поддержки «зеленой» экономики в регионах, трансформации деятельности крупного и среднего бизнеса и повышению его конкурентоспособности, управлению отходами и развитию циклической экономики на промышленных предприятиях, охране окружающей среды на основе «зеленых» технологий, искусственному интеллекту, перспективам превращения обрабатывающей промышленности в «драйверную» отрасль за счет ускорения процессов цифровой трансформации действующего промышленного производства в условиях цифровой экономики, а также различным направлениям обеспечения устойчивого экономического роста.

Авторы сами несут ответственность за содержание представленных в сборнике материалов, достоверность содержащихся в нем статистических данных и представленных нормативно-правовых документов, а также за критические высказывания и предложения.

Tahrir hay’ati: i.f.n., dotsent Sh.K. Narbayev

i.f.n., professor I.S. Xotamov

i.f.d., professor Sh.I. Alibekov

i.f.d., professor V.P. Kuznetsov

i.f.f.d., dotsent N. Nosirova

i.f.f.d., dotsent D. Mamasoatov

assis. G. Axmedova

assis. A. Qudratxojayev

Taqrizchilar: i.f.d., professor N.M. Maxmudov

i.f.d., professor A.A. Yadgarov

KIRISH SO‘ZI

ASSALOMU ALAYKUM, HURMATLI XALQARO ANJUMAN ISHTIROKCHILARI, AZIZ MEHMONLAR!

Sizlarni Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti hamda O‘zbekiston Ekologik Partiyasi Markaziy kengashi tomonidan tashkil etilayotgan mazkur Xalqaro ilmiy-amaliy anjumanda qutlashdan mamnunmiz!

Qadrli anjuman ishtirokchilari, bugun biz “ESG tamoyillari – hududlarni barqaror rivojlantirish va biznesni transformatsiyalash drayveri” mavzusida Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman o‘tkazmoqdamiz. Bugungi anjumanning asosiy maqsadi mamlakatimizda iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish, ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish, iqlim o‘zgarishi oqibatlariga moslashish va ularni yumshatish, tabiiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish, ESG tamoyillari asosida hududlar va sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishini ta’minlash, hududlarda “yashil” iqtisodiyotni qo‘llab-quvvatlashning samarali iqtisodiy mexanizmlarini joriy qilish, yirik va o‘rta biznes korxonalari faoliyatini transformatsiyalash va raqobatbardoshligini oshirish, sanoat korxonalarida chiqindilarni boshqarish va sirkulyar iqtisodiyotni rivojlantirish, “yashil” texnologiyalar, sun’iy intellekt asosida atrof-muhitni muhofaza qilish masalalari bo‘yicha amalga oshirilayotgan ishlar, mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llarini chiqur tahlil qilgan holda ilmiy amaliy takliflar ishlab chiqishdan iborat.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan imzolangan qaror va farmonlar, Vazirlar Mahkamasi qarorlari, amalga oshirilayotgan islohotlar ushbu anjuman mavzusining naqadar dolzarbligini anglatadi. Yurtboshimiz tomonidan 2025-yilni “Atrof-muhitni asrash va “yashil” iqtisodiyot yili” deb nomlanishi hamda ushbu yo‘nalishda qabul qilingan Davlat dasturida belgilangan vazifalarning ijrosini ta’minlashda ma’lum ma’noda anjumanning ham o‘z hissasi bo‘ladi deb umid qilamiz.

Anjuman natijalaridan kutilayotgan ilmiy, ijtimoiy va iqtisodiy samaradorlik quyidagilarda o‘z ifodasini topadi:

Ilmiy samaradorlik – anjumandan kutilayotgan ilmiy-amaliy natija mamlakatimiz hududlarida barqaror iqtisodiy rivojlanishni ta’minlash, sanoat korxonalarining atrof-muhitga bo‘lgan e’tiborini yanada kuchaytirish, biznes strategiyalarini takomillashtirish, shu bilan birga hududlar darajasida barqaror rivojlanishni amalga oshirish darajasini tahlil qilish, “atrof-muhit, jamiyat, boshqaruv” (ESG) tamoyillariga mos holda faoliyat ko‘rsatishlariga erishishning ustuvor yo‘nalishlarini tahliliy o‘rganish asosida olingan natijalarni umumlashtirib ilmiy asoslangan taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Ijtimoiy samaradorlik – muhokama qilinadigan masalalarning har birida ijtimoiy samara alohida o‘rin egallaydi. Chunki ESG-tamoyillarining asosiy xususiyati ham ijtimoiy sohaga yuqori darajada e’tibor qaratilishidadir. Shu jihatdan ijtimoiy samarani iqtisodiy jihatdan baholash, bu yo‘nalishda mavjud amaliyotlarni ilmiy tahlil qilishning konseptual yondashuvlarini ishlab chiqishga, hududlarda va biznes sohasida izchil islohotlarni amalga oshirish orqali jamiyatni rivojlantirish, aholining turmush darajasini yaxshilash, barqaror daromad manbalarini shakllantirish, tabiiy resurslar tejamkorligiga erishish asosida kelajak avlod uchun zahiralarini saqlab qolish, aholini ijtimoiy himoya qilish tizimini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Iqtisodiy samaradorlik - iqtisodiy faoliyatning faol ishtirokchilaridan biri ishlab chiqarish korxonalaridir, ular tomonidan mahsulot ishlab chiqarish jarayonida sezilarli darajada uglerod izi qoldiriladi. Shaffof va ekologik toza ma’lumotlarni taqdim etish atrof-

muhitni muhofaza qilish qonunchiligiga rioya qilish uchun zarurdir. Iqtisodiy samaradorlik jihatidan mavzu doirasida muhokama qilinadigan har bir masala katta ahamiyatga ega. Birinchidan, sohada qonunchilik bazasini mustahkamlash; ikkinchidan, korxonalarda ESG tamoyillarini joriy yetishning iqtisodiy samaradorligini baholash uslubiyotini ishlab chiqish; uchinchidan, hududlarning barqaror rivojlanishi uchun mavjud salohiyatini baholash va shu asosda sohalarni diversifikatsiya qilish imkoniyatining vujudga kelishi, to'rtinchidan, korxona va tarmoqlarni rivojlantirishda "yashil" investitsiyalarni jalb qilish hamda ulardan samarali foydalanishga keng yo'l ochiladi.

Albatta bunday o'zgarishlar, texnologik taraqqiyotga hamohang ravishda, qo'shimcha imkoniyatlarni ochishga va rivojlanishning yangi strategiyalarini ishlab chiqishga keng imkoniyatlar yaratmoqda.

Lekin shu bilan bir qatorda, iqtisodiyotni raqamlashtirish va bunday sharoitda biznesni rivojlantirish jarayonlarida, o'ziga xos muammolar va turli savollar ham yuzaga kelmoqda.

Bunday masalalarni o'rganib, uning yechimlarini topish uchun Toshkent menejment va iqtisodiyot institutining professor-o'qituvchilari tomonidan ham turli ilmiy tadqiqotlarni olib borish yo'lga qo'yilgan. Ularning tadqiqotlari natijalaridan - o'quv jarayonlarida, ta'lim sifatini oshirish maqsadlarida, keng foydalaniladi.

Bu o'z navbatida, institutda menejment, iqtisodiyot va axborot texnologiyalari sohalarida tayyorlanadigan malakali mutaxassislarning nafaqat nazariy bilimlarini, balki amaliy ko'nikmalarini ham oshirishga hizmat qiladi.

Bundan tashqari, institutda innovatsion dasturlar va loyihalar orqali talabalarni yangi texnologiyalar bilan tanishtirish, ularda raqamli iqtisodiyot va global biznes muhitida raqobatbardosh bo'lish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi.

Xalqaro ilmiy-amaliy anjumanni o'tkazishda hamkorlik qilayotgan O'zbekiston Ekologik Partiyasi Markaziy kengashiga, anjumanda ishtirok etayotgan O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi, O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi, O'zbekiston Respublikasi Energetika vazirligi, BMT ning UNDP loyihasi vakillariga, Federal davlat byudjeti oliy ta'lim muassasasi Kozma Minin nomidagi Nijniy Novgorod davlat pedagogika universiteti, Umumrossiya davlat adliya universitetining (VGUYU) Shimoliy-Kavkaz instituti (filiali), Umumrossiya davlat adliya universitetining (VGUYU) Rostov instituti (filiali), Kazpotrebsoyuz Karaganda universiteti, Kyungdong Universiteti (Koreya Respublikasi), tashkilot va korxonalarining mutaxassislari, xorijiy va mahalliy iqtisodchi olimlarga o'z minnatdorchiligimizni izhor qilamiz.

Bugun sizlarning e'tiboringizga taqdim etiladigan taqdimotlar va fikrlar - bizni zamonaviy iqtisodiyotning yangi talablariga mos keladigan biznes modellarni yaratishga ilhomlantiradi.

Biz bu jarayonda, o'z tajribamizni almashish va birgalikda muammolarni hal qilish uchun yangi g'oyalarni kashf etishni maqsad qilamiz.

Umid qilamanki, anjumanimiz samarali va foydali bo'ladi.

Har biringizning ishtirokingiz va hissangiz bu jarayonda juda muhim.

Keling, birgalikda yangiliklarga ochiq bo'lib, innovatsion yechimlarni izlaylik!

Bugungi anjuman ishiga va unda ishtirok etayotgan barcha ishtirokchilarning ilmiy-ijodiy faoliyatlariga ulkan muvaffaqiyatlar tilaymiz!

Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti rektori

X. Axmedov

MUNDARIJA / ОГЛАВЛЕНИЕ

I SHO'BA. IQTISODIYOTNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH, ISHLAB CHIQRISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH, IQLIM O'ZGARISHI OQIBATLARIGA MOSLASHISH VA ULARNI YUMSHATISH, TABIIY RESURLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	11
HUDUDLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH DASTURLARINI XALQARO STANDARTLAR TIZIMIGA MOSLASHTIRISH IMKONIYATLARI	
Abdulloyev A.J., N.K.Sharapova	11
АНАЛИЗ ГОТОВНОСТИ УНИВЕРСИТЕТОВ К ПОДГОТОВКЕ СПЕЦИАЛИСТОВ В ОБЛАСТИ УПРАВЛЕНИЯ УСТОЙЧИВЫМ ПРЕДПРИЯТИЕМ И РЕАЛИЗАЦИИ ESG-КОНЦЕПЦИИ	
Кузнецов В.П., Назарова Е.Н.	23
ЭКОНОМИКО-ПРАВОВОЙ КОНТРОЛЬ КАК МЕТОД ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ	
Алибеков Ш.И.	33
ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ ТАРКИБИНИ БОЗОР КОНЪЮНКТУРАСИ ЎЗГАРИШИГА МОС ТАКОМИЛЛАШТИРИШНИНГ ИЛМИЙ-НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ	
Чариев К.А., Абдулазизов Ш.А.	37
BARQAROR RIVOJLANISHDA YASHIL ENERGIYA TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI	
Asamxodjayeva S.Sh.	48
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISH JARAYONIDA RAQAMLI BANK XIZMATLARINI KENGAYTIRISH ISTIQBOLLARI	
Meyliqulov Sh.X.	56
МЕХАНИЗМЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УПРАВЛЕНИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТЬЮ В КОМПАНИЯХ	
Киясов Б.Н.	60
РАЗРАБОТКА И ВНЕДРЕНИЕ СИСТЕМЫ КРІ ДЛЯ УПРАВЛЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬЮ СОТРУДНИКОВ НА ПРЕДПРИЯТИИ	
Ўқбар Айдын	66
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA INNOVATSION XATARLARNI BOSHQARISH VA HUDUDIY "YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	
Rashidov J.X.	72
"QURILISH SOHASI FAOLIYATIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISH"	
Alimov O.S.	82
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTINI MAKROIQTISODIY BARQAROR RIVOJLANTIRISH TANHILI	
Nazirova S.X.	89
ПОВЫШЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ПРОИЗВОДСТВА ОДЕЖДЫ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	
Ахмедова Г.А.	99
ОПТИМИЗАЦИЯ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ ПРЕДПРИЯТИЙ МАШИНОСТРОЕНИЯ В НИЖЕГОРОДСКОЙ ОБЛАСТИ НА ПРИМЕРЕ КОМПАНИИ «ГРУППА ГАЗ»	
Лаврентьева Е.В., Пахомичева А.С.	107
БЕРЕЖЛИВОЕ ПРОИЗВОДСТВО КАК ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ МАШИНОСТРОЕНИЯ	
Лаврентьева Е.В., Султанова Л.Л.	113
ТЕНДЕНЦИИ И ПРОБЛЕМЫ РОССИЙСКИХ РЕГИОНОВ ПО ВНЕДРЕНИЮ ESG – СТАНДАРТОВ	
Набоков В.И., Некрасов К.В.	121
ЎЗБЕКИСТОНДА КИРУВЧИ ТУРИЗМНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНТИРИШДА АУТСОРСИНГ ХИЗМАТЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ЗАРУРАТИ	
Рискулов Р.Б.	125
KORXONADA BREND EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING ILMIY-USLUBIY JIHATLARI	
Sa'dulloyev H.I.	134

RAQAMLI IQTISODIYOTNING MAMLAKAT IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA’SIRI VA “RAQAMLI O‘ZBEKISTON – 2030” STRATEGIYASINI AMALGA OSHIRISHDAN KUTILAYOTGAN NATIJALAR TAHLILI	
Sharipova Sh.B.	140
O‘ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	
Sharipov I.B.	147
РАЦИОНАЛЬНАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ ТЕРРИТОРИИ ДЕХКАНСКИХ ХОЗЯЙСТВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ГЕОИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМ	
Ашуров А.Ф.	155
II SHO’BA. “YASHIL” TEXNOLOGIYALAR, SUN’IY INTELEKT VA ENG YAXSHI TEXNOLOGIYALAR (BAT) ASOSIDA ATROF-MUHITNI MUHOFAZA QILISH	164
OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA INNOVATSION MENEJMENTNI RIVOJLANTIRISH: RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYA QILISH YO’LLARI	
Yuldashev I.B.	164
ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ МОДЕЛЬ «УНИВЕРСИТЕТ 4.0»: ПОДГОТОВКА КАДРОВ ДЛЯ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ В УСЛОВИЯХ НИЗКОУГЛЕРОДНОГО ПЕРЕХОДА	
Кузнецова С.Н., Цыбуцинина И.Е., Фролов Ю.С., Горев Н.А.	168
SUN’IY INTELEKT VA REAL VAQT TIZIMLARI ASOSIDA HUDUDIY AVTOMOBIL YO’LLARI MUHANDISLIK INSHOATLARINI LOYIHALASH JARAYONINI MODELLASHTIRISH	
Norinov M.U., Zikrayev A.A.	177
REAL VAQT TIZIMLARI VA SUN’IY INTELEKT ASOSIDA EKOLOGIK MONITORINGNI AVTOMATLASHTIRISHNING ILMIY-ASOSIY YO’NALISHLARI	
Ergashev O.M.	186
ИҚЛИМ ЎЗГАРИШЛАРИ ШАРОИТИДА АГРАР СОҲАНИ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНТИРИШДА СУҒУРТА МЕХАНИЗМИНИНГ РОЛИ	
Вахобов А.Р.	195
ИНСОН ВА АТРОФ-МУҲИТ УЙҒУНЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ ЙЎЛЛАРИ.	
Йўлдошев Н.Қ.	202
SUN’IY INTELEKTDAN ATROF-MUHITNI MUHOFAZALASHDA FOYDALANISH	
Nasriddinov I.X., Tulyaganov E.J.	209
O‘ZBEKISTONDA KO‘ZI OJIZ SHAXSLARNING IQTISODIY FAOLLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK IMKONIYATLAR	
Isayev K.A., Qurbanov A.G’.	215
ЧОРВАЧИЛИК ХЎЖАЛИКЛАРИ ВА УЛАРГА ХИЗМАТ КЎРСАТУВЧИ СУБЪЕКТЛАР ЎРТАСИДА КООПЕРАЦИЯ МУНОСАБАТЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ АҲАМИЯТИ	
Худайбердиев Ў.Э.	221
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA TIZIMI RIVOJLANISHI SHAROITIDA BIZNESNI BOSHQARISH VA TASHKIL QILISH	
Kambarova Sh.M.	228
BARQAROR INVESTITSİYALAR VA ESG ME’ZONLARI: NAZARIY TAHLIL	
Maxmasobirova N.U.	235
“O‘ZBEKISTON SANOAT TARMOQLARIDA ESG TAMOIYLLARIGA ASOSLANGAN BOSHQARUV MECHANIZMLARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH”	
Rusatamov Z.X.	241
THE ROLE OF ESG PRINCIPLES IN ATTRACTING INSTITUTIONAL INVESTORS IN CORPORATE GOVERNANCE	
Sadikova M.A.	249
OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA IQTISODIY DIVERSIFIKATSIYANING O‘RNI	
Daminova O.M.	254
КОНФУЦИАНСКИЕ ИДЕИ В КОРПОРАТИВНОМ УПРАВЛЕНИИ УЗБЕКИСТАНА	
Нарзуллаева Г.С., Сайфуллаева М.И., Носирова Н.Д.	262
YASHIL TEXNOLOGIYALAR VA SUN’IY INTELEKTNING SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDAGI AHAMIYATI	
Yakubova U.A.	278

HUDUDLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY–INSTITUTSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA BU YO‘NALISHDAGI DAVLAT SIYOSATI	
Qo‘chqorova M.U.	284
INKLYUZIV IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT KORXONALARI FAOLIYATI RIVOJLANISHINING XORIJIY TAJRIBALARI	
Qurbanov A.G‘.	291
GLOBAL BIZNESDA INNOVATSIYALAR VA ULARNING XUSUSIYATLARI	
Murtazaev O.O.	298
SANOAT KORXONALAR BARQAROR RIVOJLANISHINING NAZARIY-USLUBIY JIHATLARI	
Ismatulloeva M.F.	304
TRANSPORT XIZMATLARINI IQTISODIYOTDA TUTGAN O‘RNI VA VAZIFALARI	
Karimova Sh.U.	311
ФИНАНСОВОЕ ОЗДОРОВЛЕНИЕ И СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ ФИНАНСИРОВАНИЯ АГРОБИЗНЕСА КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ И СОКРАЩЕНИЯ БЕДНОСТИ В УЗБЕКИСТАНЕ	
Адиллов Ш.Ш.	315
III SHO‘BA. ESG TAMOIYILLARI ASOSIDA HUDUDLAR VA SANOAT KORXONALARINING BARQAROR RIVOJLANISHINI TA‘MINLASH YO‘NALISHLARI.....	325
“SANOAT-5.0” VA BARQARORLIK: ASOSIY TENDENSIYALAR VA MUAMMOLAR	
Xotamov I.S., Qudratxo‘jayev A.K.	325
ФИНАНСОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ НАСЕЛЕНИЯ КАК ДРАЙВЕР УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ	
Мырзалиева Г.А., Байкенжеева Д.Б.	334
QISHLOQ XO‘JALIGIDA RESURSLARDAN OQILONA FOYDALANISH YO‘LLARI	
Asamxodjayeva Sh.Sh., Qodirov S.Q.	341
ESG TAMOIYILLARI HUDUDIY IQTISODIY SIYOSATDA: BARQAROR RIVOJLANISHNING YANGI PARADIGMASI	
Zaynutdinov I.S.	348
ESG TAMOIYILLARI ASOSIDA SANOAT CHIQINDILARINI QAYTA ISHLASHNING BARQAROR RIVOJLANISHGA TA‘SIRI	
Yusupov U.M.	353
AGLOMERATSIYALARNING “YASHIL” IQTISODIYOT RIVOJLANISHIGA TA‘SIRI	
Mardonov Sh.	362
O‘ZBEKISTON UZUMCHILIK KORXONALARINING EKSPORT SAMARADORLIGIGA EKO-MARKETING TA‘SIRINI TAHLIL QILISHDA SUN‘IY INTELLEKT VA MASHINAVIY O‘RGANISHGA ASOSLANGAN YANGI EKONOMETRIYA YONDASHUVI	
Usmonova Diyora Mahmud qizi	367
O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA SANOATNI TUTGAN O‘RNI.....	379
Matchanova Ma‘rifat Ikramovna.....	379
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISH JARAYONIDA RAQAMLI BANK XIZMATLARINI KENGAYTIRISH ISTIQBOLLARI	
Meyliqulov Sh.X.	384
AVTOMOBILSOZLIKDA MAHALLIYLASHTIRISHNI RIVOJLANTIRISHDA IKKINCHI DARAJALI YETKAZIB BERUVCHILARNING O‘RNI VA ULARNI RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI	
Qobilov R.Sh.	388
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МОДЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ В КОМПАНИЯХ	
Аділ Ф.С.	392
ВНЕДРЕНИЕ СОВРЕМЕННЫХ МОДЕЛЕЙ И МЕТОДОВ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ В КОМПАНИЯХ	
Жолдасова А.Б.	397
ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ РАЗРЕШЕНИЯ КОРПОРАТИВНЫХ КОНФЛИКТОВ	
Кемпірәлі Е.Қ.	404
РЕИНЖИНИРИНГ БИЗНЕС-ПРОЦЕССОВ: ШАГИ К ИХ АВТОМАТИЗАЦИИ	
Пернебаев Е.Б.	409
ВНЕДРЕНИЕ СОВРЕМЕННОЙ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ КОРПОРАТИВНЫМИ ИЗМЕНЕНИЯМИ НА ПРЕДПРИЯТИИ	

Рахатова Ж.Н.	414
HUDUDLARNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY-INSTITUTSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA BU YO'NALISHDAGI DAVLAT SIYOSATI	
Musulmonova Sh., Hikmatov M.	422
SANOAT KORXONALARIDA ESG TAMOYILLARINI JORIY ETISHNING MILLIY VA XORIJIY TAJRIBASI	
Toxirov J.M.	426
GREEN CAR: QISHLOQ XO'JALIGIDA NAZORATNI YENGILLASHTIRUVCHI AQLLI ROBOT	
Qurbonov Sh.B.	434
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINING TAHLILI	
Baxromov A.B.	437
XALQARO AUDIT STANDARTLARIGA MUVOFIQ AUDITORLIK TEKSHIRUVLARINI YTKAZISH MASALALARI	
Ahmadjonov A.K.	443
ЎЗБЕКИСТОНДА ДАВЛАТ ИШТИРОКИДАГИ КОРХОНАЛАРНИ ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ ҚИЛИШ: ИНСТИТУЦИОНАЛ АСОСЛАР, ХАЛҚАРО СТАНДАРТЛАР ИНТЕГРАЦИЯСИ ВА РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ	
Ashurov Z.A.	448
IV SHO'BA. KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI TRANSFORMATSIYALASH VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	459
KICHIK VA O'RTA BIZNES SUBYEKTLARI EKSPORT FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	
Mamasoatov D.R.	459
РЕСТРУКТУРИЗАЦИЯ В СФЕРЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЗАНЯТОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН: АНАЛИЗ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА РЫНОК ТРУДА	
Abduraimova N.P.	464
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA BIZNES JARAYONLARINI BOSHQARISHNI RAQAMLASHTIRISHDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR TAHLILI	
Suyunov Y.B.	479
АРАБСКАЯ РЕСПУБЛИКА ЕГИПЕТ НА ПУТИ К УСТОЙЧИВОМУ ЭКОНОМИЧЕСКОМУ РОСТУ	
Ziyadullaeva L.C.	487
THE IMPACT OF THE CHINA-KYRGYZSTAN-UZBEKISTAN RAILWAY ON UZBEKISTAN'S ECONOMIC DEVELOPMENT: MECHANISMS, EFFECTS, AND POLICY RESPONSES	
Ye Maoqing.	492
XORIJIY INNAVATSION INVESTITSİYALARNI JALB ETISH DOLZARBLIGI	
Tulyaganov E.J., Ubaydullayeva G.E.	502
QURG'OQCHIL MINTAQALARDA KICHIK AGROBIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	
Qulliyev O.A.	507
BANKLARNING MOLİYAVIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA KAPITAL VA AKTIVLAR RENTABELLIGINING AHAMIYATI	
Alimjanova D.S.	516
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИЯМИ В БИЗНЕС-СФЕРЕ	
Raxymjanova A.A.	519
MAMLAKATIMIZDA EKSPORT JARAYONLARINI BARQARORLASHTIRISH OMILLARI	
Abdvaliyev Sh.X.	524
SANOAT KORXONALARIDA HR MENEJMENT TIZIMINI JORIY ETISH VA XODIMLARNI BOSHQARUV HOLATI TAHLILI	
Toshtemirov S.G'.	534
INSON RESURSLARINI BOSHQARISHDA MOTIVATSIYA TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	
Abdufattoxova H.	539
AVTOMATLASHTIRILGAN BUYUMLARNI SARALOVCHI ROBOTLAR	
G'ulomov X.A.	545

APPLICATION OF ESG PRINCIPLES AS A WAY TO INCREASE COMPETITIVENESS IN THE MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES	
Kurbanov U.A., Kurbanova Sh.Y., Alimova D.T.	548
ЦИФРОВИЗАЦИЯ ЭКОНОМИКИ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА РЫНОК ТРУДА.	
Фарходова Ш.Ш.	554
СОВРЕМЕННЫЕ НОВЕЙШИЕ ТЕХНОЛОГИИ В ЭКОНОМИКЕ И БИЗНЕСЕ: РОЛЬ В СОЦИАЛЬНО- ЭКОНОМИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ РК	
Агабекова Ш.Н., Бокушева С., Байкенжеева Д.Б.	557
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ В РЕГИОНАХ КАЗАХСТАНА: ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ	
Жартай Ж.М., Саттыбаева Д.М., Рахимова А.Н., Никкель Л.Д.	565
O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH: MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR	
Vahangurov O.O.	571
O‘ZBEKISTONNING YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISH YO‘LLARI VA USTUVORLIKLARI	
Luqmanov B.M.	577
KAPITAL TANQISLIGI SHAROITIDA MOLIVAVIY RESURLARNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH	
Arziyev S.	585
V SHO‘BA. ESG STANDARTLARIGA MOS KELADIGAN INVESTITSIYA LOYIHALARINI QO‘LLAB-QUVVATLASH, DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK VA XALQARO MOLIVA INSTITUTLARI	590
SANOAT KLASTERLARI – SANOAT SALOHİYATINI OSHIRISHNING STRATEGİK YO‘NALISHI SIFATIDA	
Sobirov A.A.	590
АНАЛИЗ ВА СИНТЕЗ МЕТОДЛАРИНИНГ ЭВОЛЮЦИЯСИ	
Дусмуратов Р.Д., Носирова Н.Ж.	597
ESG-ФАКТОРЫ В ПРИНЯТИИ ИНВЕСТИЦИОННЫХ РЕШЕНИЙ: ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ	
Ким Л.Н., Елтаев Н.Қ.	606
КЛЮЧЕВЫЕ АСПЕКТЫ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ «ЗЕЛЁНОЙ» ЭКОНОМИКИ НА ПРИМЕРЕ НИЖЕГОРОДСКОЙ ОБЛАСТИ	
Ремизова И.В.	614
TIJORAT BANKLARIDA DAVLAT MAQSADLI DASTURLARINI MOLIVALASHNING ILG‘OR XORIY TAJRIBALARI	
Shodiyev Sh.S.	620
ВЛИЯНИЕ ЗЕЛЁНЫХ ИНВЕСТИЦИЙ НА ИНВЕСТИЦИОННУЮ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ АКЦИОНЕРНЫХ ОБЩЕСТВ	
Усманова Ю.	623
YASHIL ENERGETIKA SOHASIDA INVESTITSIYALARNING ROLI	
Primov S.F.	632
ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИХ РЕСУРСОВ В РАМКАХ ЗЕЛЕННЫХ РАБОЧИХ МЕСТ	
Хувайдуллаева И.Х.	638
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INVESTITSIYALARNI JALB QILISH	
Primov S.F.	642
ТИЖОРAT БАНКЛАРИНИНГ ФАОЛИЯТИДА УЧРАЙДИГАН РИСКЛАР ВА УЛАРИНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЙЎЛЛАРИ	
Хусанбоев А.Ғ.	647
ВЛИЯНИЕ ПРИНЦИПОВ ESG НА РЕЗУЛЬТАТЫ ПЕРВИЧНОГО ПУБЛИЧНОГО РАЗМЕЩЕНИЯ АКЦИЙ: КОМПЛЕКСНЫЙ АНАЛИЗ	
Сайдуллаев Ш.	653
РАНВАР KADRLARNING BOSHQARUV KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O‘RNI	
Olimov S.A.	660
MILLIY IQTISODIYOTDA KICHİK TADBIRKORLIKNING O‘RNI VA AHAMIYATI	
Kurbanova Sh.Y., Yusupov A.A.	667
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ТРАНСФОРМАЦИЮ БИЗНЕС-МОДЕЛЕЙ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ	

Koptaeva G.II., Bekebaeva M.O.	672
HUDUDLAR TASHQI IQTISODIY STRATEGIYALARINI SHAKLLANTIRISHNING XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI	
Toshboyev M.M.	680
QISHLOQ XO‘JALIGIDA KLASSTERLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA‘MINLASHDA DAVLAT SUBSIDİYALARINING AHAMIYATI	
Yuldasheva D.K.	689
O‘ZBEKISTONDA JISMONIY TARBIYA VA SPORTNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY-IJTIMOIIY AHAMIYATI	
Mamatov M.N.	699
RAQAMLI-ELEKTRON PULLAR VA KRIPTOVALYUTALAR FARQLARI	
Matchanov T.M., Matchanova M.I.	703
AXBOROT TIZIMLARI XUSUSIYATLARI	
Norinov M.U., Abdulxamid A.I., Oripov O.I., Madaminov F.R.	709
CHIQUINDILARNI QAYTA ISHLASH SANOATI VA ATROF-MUHITGA SALBIY TA‘SIRINI KAMAYTIRISH YO‘LLARI	
Tursunqulov Sh.R.	715
O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA ISHLAB CHIQUARISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH VA IQLIM O‘ZGARISHI OQIBATLARIGA MOSLASHISH MEXANIZMLARI	
Abduraxmanova Z.T., Rustamova M.M.	722
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI SANOATDA EKOLOGIK SAMARADORLIKNI OSHIRISH	
Hasanov H.X.	727
SHADOW ECONOMY EXPOSED: THE HIDDEN FORCES SHAPING ECONOMY.	
Arziev Sh.R.	735
TIJORAT BANKLARIDA INNOVATSION MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH MEXANIZMLARI	
Axmedova D.B.	741

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INVESTITSİYALARNI JALB QILISH

Primov Sirojiddin Furqat o'g'li

Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti
“Biznes boshqaruv moliya” kafedrası Assistenti

Annotatsiya. Ush makola raqamli iqtisodiyot jalb qilish investitsiyalarni yaratishning mazmun-mohiyati, tajriba muammolari, xalqaro tajriba va O'zbekiston amaliyotidagi usullarini tahlil. Maqolada raqamli infratuzilma, hisoblash, raqamli transformatsiya, soliq va bojxona rejimlari, innovation ekosistema, startaplar uchun boshqarish asboblari va makroiqtisodiy ta'sir ko'rsatkichlari o'rganilgan. 2030 yilga borib kompyuter iqtisodiyotiga yo'naltirilgan investitsiyalarning muammolari, kichiklar va risklarni biznes boshqarish, va o'rta kompyuter uchun yo'riqnomalar yoritilgan.

Kalit so'zlar: Raqamli iqtisodiyot, investitsiyalar, startaplar, kiberxavfsizlik, moliyaviy instrumentlar, digital infratuzilma, sun'iy intellekt, blokcheyn, elektron tijorat, ma'lumotlar himoyasi.

Аннотация. В статье анализируются сущность цифровой экономики, проблемы, международный опыт и методы привлечения инвестиций в практику Узбекистана. В статье исследуются цифровая инфраструктура, вычислительная техника, цифровая трансформация, налоговые и таможенные режимы, инновационная экосистема, инструменты управления стартапами и макроэкономические показатели воздействия. Освещены проблемы инвестиций в компьютерную экономику к 2030 году, управление бизнесом малых и средних предприятий, а также направления развития компьютерных наук.

Ключевые слова: Цифровая экономика, инвестиции, стартапы, кибербезопасность, финансовые инструменты, цифровая инфраструктура, искусственный интеллект, блокчейн, электронная коммерция, защита данных.

Abstract. The article analyzes the essence of the digital economy, the problems of experience, international experience and methods of attracting investments in the practice of Uzbekistan. The article studies the digital infrastructure, computing, digital transformation, tax and customs regimes, innovation ecosystem, management tools for startups and macroeconomic impact indicators. The problems of investments in the computer economy by 2030, business management of small and medium-sized enterprises, and guidelines for computer science are highlighted.

Keywords: Digital economy, investments, startups, cybersecurity, financial instruments, digital infrastructure, artificial intelligence, blockchain, e-commerce, data protection.

Kirish

Raqamli iqtisodiyot deganda raqamli texnologiyalar yordamida ishlab chiqarish, xizmatlar ko'rsatish, savdo-sotiq va ma'lumot oqimlarini boshqarish orqali iqtisodiy faoliyatning kuchayishi tushuniladi. Raqamli transformatsiya ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni ko'chiradi: yangi biznes modellari paydo bo'ladi, ishlab chiqarish samaradorligi oshadi, eksport bozorlarining xususiyati o'zgaradi. Investitsiyalar raqamli infratuzilma, yuqori texnologiyali ishlab chiqarish, sun'iy

intellekt, ma'lumotlar markazlari, kiberxavfsizlik va raqamli xizmatlar sohalariga yo'naltiriladi.

Raqamli iqtisodiyotning kelajagi va investitsiyalarning roli Global yo'nalishlar: bulutli hisoblash, Sun'iy intellekt (SI), katta ma'lumotlar (Big Data), Internet of Things (IoT), blokcheyn va kiberxavfsizlik bozorlarining tez o'sishi. O'zbekiston uchun istiqbolli yo'nalishlar: raqamli xizmatlar markazlari, elektron tijorat infratuzilmasi, sanoatda avtomatlashtirish, ma'lumotlar markazlari, raqamli ta'lim va malaka oshirish. Foydalar: investitsiyalarning diversifikatsiyasi, eksport salohiyati, innovatsion ish o'rinlari, ma'lumotlar orqali raqobatbardoshlik. Raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi nafaqat iqtisodiyotda, balki jamiyatda ham tub o'zgarishlarga olib keladi. Axborot xarajatlarini kamaytirish orqali raqamli texnologiyalar davlat, kompaniyalar va jismoniy shaxslar uchun iqtisodiy va ijtimoiy bitimlar qiymatini sezilarli darajada pasaytiradi, innovatsiyalarni qo'llabquvvatlaydi, ular bo'yicha bitimlar deyarli "nol"ga aylanadi, shuningdek, samaradorlik sezilarli darajada oshadi: mavjud faoliyat va xizmatlar arzonroq, tezroq yoki yanada qulayroq bo'ladi.

Va nihoyat, raqamli texnologiyalar integratsiyalashuvni ta'minlaydi: odamlar oldin ularga kirish imkoniga ega bo'lmagan xizmatlardan foydalanish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu bilan birga, iste'molchilar, ishlab chiqaruvchilar va vositachilar o'rtasida axborot mahsulotlarini sotish va almashish sohasida rivojlanayotgan ijtimoiy, huquqiy va iqtisodiy aloqalar havzasi sifatida tavsiflangan axborot bozori shakllanadi. Ushbu yondashuv bir nechta mamlakatlar iqtisodiyotida axborot sanoatining ustunligini kuchaytiradi, ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohasi yanada bilimga asoslangan va innovatsion ko'rinishga keladi. O'tgan o'n yil mobaynida yuqorida qayd etilgan jarayonlar biznes-modellarda va zamonaviy iqtisodiyotda iste'molchilarning xatti-harakatlarida tub o'zgarishlarga olib keldi, shuningdek, ko'plab ijtimoiy jarayonlarni, jumladan, yuqori texnologiyali ishlab chiqarishni, iqtisodiy faoliyatni, moliyaviy xizmatlarni, ta'lim tushunchalarini va standartlarini o'zgartirish, o'yin-kulgi va dam olish sohalari uchun asos yaratdi.

Investitsiyalarning asosiy yo'nalishlari:

Raqamli infratuzilma:

- sohada tezkor kengaytiriladigan bulutli xosting, ma'lumotlar markazlari, 5G/networking.

Sun'iy intellekt va ma'lumotlar iqtisodiyoti:

- raqamli xizmatlar, tahlil-innovatsiya centerlari, avtomatlashtirish.

Elektron tijorat va fintech:

- onlayn savdo platformalari, to'lov tizimlari, raqamli valyuta va kripto-xizmatlar (regulyatsiya doirasida).

Kyberxavfsizlik va ma'lumotlar himoyasi:

- himoya yechimlari, xavfsizlik auditi, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish.

Investitsiya mexanizmlari davlat stimullari, soliq imtiyozlari, kafolatli kreditlar, grantlar, yashil/yashil bo'lmagan instrumentlar, xalqaro moliya institutlari jalb etishi. Xalqaro tajriba: raqamli iqtisodiyotga investitsiyalar mexanizmlari Soliq imtiyozlari va bojlardan erkinlik: daromad soligi kamaytirilishi, foyda soliq imtiyozlari, import-eksport bojlari bo'yicha preferensiyalar. Subsidiyalar va kafolatlar: kredit kafolatlari, to'g'ridan-to'g'ri grantlar, riziklar uchun sug'urta. Infratuzilma dasturlari: 5G, data center, keng polosali tarmoq yo'riqnomalari, ma'lumotlar markazlari uchun energiya-samarador infratuzilma. Hukumat-texnologiya hamkorligi: davlat xizmatlarini raqamlashtirish, elektron hukumat, open data siyosati. Xalqaro moliyaviy institutlari: World Bank, EBRD, IMF, regional development banks, yashil kreditlar, innovatsion grantlar, texnik yordam. Misol uchun Yevropa Ittifoqi: Digital Economy and Society Index (DESI) va raqamli qurilishlar uchun grantlar. AQSh va Xitoy tajribalari: sun'iy intellekt bo'yicha investitsiya dasturlari, raqamli xavfsizlik hamkorligi. Yaqin-Sharq va Qo'shni mintaqalar: startap ekosistemalari, akseleratorlar, inkubatorlar. O'zbekistonda qadamlar: raqamli iqtisodiyotga mos keladigan soliqlik normativlar; ma'lumotlar oqimini erkinlashtirish va shaxsiy ma'lumotlar himoyasini mustahkamlash; raqamli xizmatlar sektori uchun rasmiy koordinatsiya markazi.

O'zbekiston kontekstidagi imkoniyatlar va cheklovlar yuqori tarqoq internetga kirish imkoniyatlari, 4G/5G kengayishi; davlat xizmati elektr raqamli transformatsiyasi (e-gov, e-responses); investitsiyani rag'batlantirish uchun makroiqtisodiy barqarorlik; malaka oshirish va IT-mutaxassislarni tayyorlash tizimi. Cheklovlar kiberxavfsizlik xavflari va ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlash; infratuzilmaning narx va sifat muammolari; mehnat bozorida raqamli kasblarga mos kadrlar yetishmovchiligi; qishloq hududlarida raqamli xizmatlar kengayishi uchun yetarli qamrov. Moliyaviy manba va instrumentlar Davlat byudjeti va xususiy sektor: raqamli infratuzilma loyihalarini qo'llab-quvvatlash. Xalqaro moliya institutlari: kreditlar, grantlar, texnik yordam, raqamli innovatsiyalar uchun maxsus yo'riqnomalar. Xalqaro investitsiya bozorlari: raqamli obligatsiyalar, startap fondlari, risk kapitallari (VC) va an'anaviy bank krediti.

Mahalliy moliya: banklar va mikromoliyaviy tashkilotlar, sug'urta kompaniyalari. Jamoaviy investitsiya: crowd-funding, ijtimoiy investitsiyalar uchun plataforma. Investitsiyalarning iqtisodiy, ijtimoiy va xavfsizlik ta'sirlari Iqtisodiy: o'sish sur'ati, eksport ko'rsatkichlari, immigratsiya-rivojlanish. Ijtimoiy: yangi ish o'rinlari, raqamli savodxonlik darajasining ko'tarilishi, farovonlik. Xavfsizlik: kiberxavfsizlik barqarorligi, ma'lumotlar himoyasi normativlari. Xavflar, risklar va boshqarish Texnologik xavflar: yangi texnologiyalarning keng ommalashishi bilan bog'liq xavflar, izolyatsiya. Moliyaviy xavflar: valyuta kursi, foiz stavkalari,

likvidlik risklari Siyosiy-huquqiy xavflar: regulyatorlar o'zgarishi, siyosiy barqarorlik. Yuqori xavf: data breach, shaxsiy ma'lumotlar yo'qolishi. Boshqaruv: risklarni diversifikatsiya qilish; pilot loyihalardan boshlab kengaytirish; qattiq me'yoriy-texnik monitoring; mahalliy kadrlarni tayyorlash va trening.

Maqsadlar va strategiya (2025–2035) strategiya maqsadlari birinchi navbatda raqamli iqtisodiyot tizimini kengaytirish, startap-ekosistemasini rivojlantirish; raqamli xizmat eksportini oshirish; ma'lumotlar iqtisodiyoti uchun xavfsiz va ishonchli infratuzilma yaratish. yo'nalishlar: infratuzilma barqarorligi: data markazlar, 5G, bulutli xizmatlar; kadrlar tayyorlash: raqamli mutaxassislar uchun ta'lim dasturlari; davlat xizmatlarining raqamlashtirilishi.

1-jadval

O'zbekistonning 2024-yil birinchi choragidagi investitsiya ko'rsatkichlari¹⁸⁸

Ko'rsatkichlar	2024 yil 1-chorak (milliard so'm)
Jami investitsiyalar	3500
To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar (FDI)	1200
Mahalliy investitsiyalar	2300
Xususiy sektor investitsiyalari	1500
Davlat sektori investitsiyalari	2000
Infratuzilma investitsiyalari	800
Sanoatga investitsiyalar	900
Qishloq xo'jaligiga investitsiyalar	400
Xizmatlar sohasiga investitsiyalar	70

Yuqoridagi jadvalda O'zbekiston iqtisodiyotining 2024 yil birinchi choragida qaysi sohalarda investitsiyalar qilinganini ko'rsatadi. Raqamli iqtisodiyotda investitsiya ko'rsatkichlarini 2024-yilning birinchi choragida quyidagi jadval ko'rsatilgan.

2-jadval.

Raqamli iqtisodiyotda investitsiya ko'rsatkichlarini 2024-yilning birinchi choragi¹⁸⁹

Ko'rsatkichlar	2024- yil 1-chorak (milliard so'm)
Jami raqamli iqtisodiyot investitsiyalari	1500
Raqamli infratuzilma)	500
Texnologik startaplar	400
Axborot texnologiyalari (IT)	300
Sun'iy intellekt (AI) va ma'lumotlar tahlili	200
Kiberxavfsizlik	100

¹⁸⁸ 1 O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. (2024). "2024 yilning birinchi choragida O'zbekiston Respublikasida investitsiyalar: Tahlil va statistik ma'lumotlar". Toshkent: Davlat statistika qo'mitasi.

¹⁸⁹ O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. (2024). "2024 yilning birinchi choragida O'zbekiston Respublikasida investitsiyalar: Tahlil va statistik ma'lumotlar". Toshkent: Davlat statistika qo'mitasi.

Bu jadvalda raqamli iqtisodiyotda amalga oshirilgan investitsiyalarni ko'rish mumkin. Quyidagi har bir ko'rsatkichning ma'nosi:

- Jami raqamli iqtisodiyot investitsiyalari:

Raqamli iqtisodiyotga umumiy kiritilgan investitsiyalar.

- Raqamli infratuzilma: Telekomunikatsiya tarmoqlari, internet tezligi va ma'lumot markazlari kabi infratuzilmaga qilingan investitsiyalar.

- Texnologik startaplar: Yangi innovatsion texnologiyalarni ishlab chiqadigan startap kompaniyalarga qilingan investitsiyalar.

- Axborot texnologiyalari (IT): IT sohasiga, jumladan dasturiy ta'minot va apparat vositalariga qilingan investitsiyalar.

- Sun'iy intellekt (AI) va ma'lumotlar tahlili: AI tizimlari va katta ma'lumotlar tahlili bo'yicha amalga oshirilgan investitsiyalar.

- Kiberxavfsizlik: Ma'lumotlarning xavfsizligini ta'minlash uchun qilingan investitsiyalar.

Bu ko'rsatkichlar raqamli iqtisodiyotning rivojlanishida muhim ahamiyatga ega bo'lgan sohalarida qanday investitsiyalar qilinganini ko'rsatadi.

Xulosa va takliflar

Raqamli iqtisodiyot sharoitida investitsiyalarni jalb qilish – iqtisodiy o'sish, ijtimoiy farovonlik va xavfsiz kelajak yaratish uchun asosiy omil. O'zbekiston uchun raqamli infratuzilma, malakali kadrlar, kiberxavfsizlik va innovatsion ekosistemalarni rivojlantirish orqali xalqaro miqyosda raqobatbardosh investitsiya muhitini yaratish mumkin. Xalqaro moliya institutlari, davlat tomonidan ko'rsatilayotgan siyosiy-imtiyozlar, infratuzilma loyihalari va startap ekosistemi samaradorligini oshiradi. Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi uchun investitsiyalar zaruriy shartdir. Texnologik innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash, infratuzilmani rivojlantirish, kichik va o'rta bizneslarni qo'llab-quvvatlash, ta'lim va kadrlar tayyorlash hamda ijtimoiy va iqtisodiy tenglikni ta'minlash uchun investitsiyalar muhim ahamiyatga ega. Shu bois, davlat va xususiy sektor tomonidan raqamli iqtisodiyotga yo'naltirilgan investitsiyalarni oshirish kerak. Bu esa o'z navbatida, iqtisodiy o'sishni jadallashtiradi va jamiyat farovonligini oshiradi. 2023-yilda O'zbekiston investitsiya muhitini yaxshilash bo'yicha sezilarli o'zgarishlar amalga oshirdi. Qonunchilikdagi islohotlar, infratuzilma loyihalari, xalqaro hamkorlik, iqtisodiy o'sish va kadrlar tayyorlash bo'yicha chora-tadbirlar investitsiyalar uchun yanada qulay sharoit yaratdi. Shu bilan birga, bu islohotlar O'zbekistonning raqobatbardoshligini oshirishga va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qilmoqda. Bu yo'nalishdagi ishlardan ko'zlangan maqsad - mamlakatni jahon iqtisodiyotida munosib o'rin egallashga erishishdir.

Hukumatga:

birlashtirilgan investitsiya portali yaratish;

solliq-shartsiz rejimlar va bojxona afzalliklarini takomillashtirish;
raqamli xavfsizlik bo'yicha normativlar va qoidalarni kuchaytirish.

Xususiy sektor va investorlar uchun:

shaffaf me'yoriy-huquqiy baza;
raqamli xavfsizlik kafolatlari va malaka oshirish;
startaplar uchun innovatsion grantlar va akseleratorlar.

Xalqaro hamkorlik:

texnologiya transferi, R&D hamkorliklari;
moliyaviy instrumentlarning xilma-xilligi (grantlar, kreditlar, xavfsizlik kafolatlari).

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Abdullaev, I. (2023). "Raqqamli infratuzilmaning investitsiyalariga oid 2. amaliyotlar". Journal of Digital Economics, 5(1), 45-60.
3. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. (2024). "2024 yilning 4. birinchi choragida O'zbekiston Respublikasida investitsiyalar: Tahlil va statistik 5. ma'lumotlar". Toshkent: Davlat statistika qo'mitasi.
6. Abdullaev, I. (2023). "Raqqamli infratuzilmaning investitsiyalariga oid 7. amaliyotlar". Journal of Digital Economics, 5(1), 45-60.
8. World Bank Group. Digital Economy and Development Reports (2018–2024).
9. EBRD. Digital Finance and Innovation Investment Strategy (2020–2024).
10. OECD. Digital Transformation and Investment Framework (2021).
11. World Economic Forum. Global Competitiveness Report: Digital Transformation (2022–2024).
12. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarorlari va Vazirlar Maktamasi qarorlari: raqqamli iqtisodiyotni rivojlantirish bo'yicha yo'riqnomalar (2021–2024).
13. Lokatsiya bo'yicha statistika ma'lumotlar: "O'zbekistonda raqqamli infratuzilmaning rivojlanishi" (O'zbekiston InvestorX, 2023).

**ТИЖОРАТ БАНКЛАРИНИНГ ФАОЛИЯТИДА УЧРАЙДИГАН
РИСКЛАР ВА УЛАРНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЙЎЛЛАРИ**

Хусанбоев Афзам Гопоржонович

Тошкент Менежмент ва иқтисодиёт институти
“Бизнес бошқаруви ва молия” кафедраси катта ўқитувчиси
E-mail: a.xusanboev@mail.ru

Аннотация. Мақолада тижорат банкларидаги мавжуд хавфларга хорижий ва маҳаллий иқтисодчи олимларнинг назарий ёндашувлари ва хавф турлари таҳлили

Ingliz tili muharriri: Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi
Musahhih: Vaxabova Marfua Mirkamalovna
Sahifalovchi va dizayner: Zoirov Sardor Ziyodin o'g'li

2- TOPLAM

2- MAXSUS SON /2025

© Materiallar ko'chirib bosilganda, **“Management and Economics Scientific Research Journal”** jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pulli asosda chop etiladi.

El. pochta: journals@timeedu.uz

Tel.: +998 95 651 90 00

“Management and Economics Scientific Research Journal” jurnali 19.09.2024-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 404368-son reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. Litsenziya raqami:

C-5669639

PNFL: 308906510

Manzilimiz: Toshkent shahar Yakkasaroy tumani
Shota Rustaveli ko'chasi, 114